

Cour de cassation

18 mars 2022 - 1re chambre - C.21.006.F

Présidents : Ch. Storck

Conseillers : M. Lemal, M.-C. Ernotte, A. Jacquemin et M. Marchandise

Avocat général : Ph. de Koster

Avocat : J. Oosterbosch

ART. I.1, 1°, (A) CDE - NOTION D'ENTREPRISE - QUALIFICATION D'UN ADMINISTRATEUR EN TANT QUE SOCIÉTÉ

Une personne physique qui exerce une activité professionnelle indépendante au sens de l'article I.1, 1°, (a) CDE n'est une entreprise que lorsqu'elle constitue une organisation consistant en un agencement de moyens matériels, financiers ou humains. Un gérant ou un administrateur d'une société qui exerce son mandat en dehors de toute organisation propre n'est donc pas une entreprise.

ART. I.1, 1°, (A) WER - ONDERNEMINGSBEGRIJ - KWALIFICATIE VAN EEN BESTUURDER ALS ONDERNEMING

Een natuurlijke persoon die een zelfstandige beroepsactiviteit uitoefent overeenkomstig artikel I.1, 1°, (a) WER is slechts een onderneming wanneer hij een organisatie vormt die onder meer bestaat uit een regeling van materiële, financiële en menselijke middelen. Een zaakvoerder of bestuurder van een vennootschap die zijn bestuursmandaat buiten een eigen organisatie uitoefent, is bijgevolg geen onderneming.

N.D. q.q. administrateur de la personne et des biens de M.D.R.

[...]

III. La décision de la Cour

Sur le moyen :

L'article XX.99, alinéa 1er, du Code de droit économique dispose que le débiteur qui a cessé ses paiements de manière persistante et dont le crédit se trouve ébranlé est en état de faillite.

En vertu de l'article I.22, 8°, de ce code, le débiteur est une entreprise, à l'exception de toute personne morale de droit public.

En vertu de l'article I.1, 1°, du même code, on entend par entreprise chacune des organisations suivantes : toute personne physique qui exerce une activité professionnelle à titre indépendant; toute personne morale; toute autre organisation sans personnalité juridique.

Une personne physique n'est une entreprise, au sens de cette dernière disposition, que lorsqu'elle constitue une organisation consistant en un agencement de moyens matériels, financiers ou humains en vue de l'exercice d'une activité professionnelle à titre indépendant.

Il s'ensuit que le gérant ou l'administrateur d'une société qui exerce son mandat en dehors de toute organisation propre n'est pas une entreprise.

L'arrêt considère qu'"un concept de base de la notion d'entreprise est celui d'organisation" et que l'entreprise "se caractérise moins par son activité ou par son but que par son organisation, par la façon dont les moyens matériels, financiers et humains sont agencés", qu'ainsi, "l'exercice d'un mandat d'administrateur ou de gérant ne se rattache pas, conceptuellement, au critère 'organique' ou 'formel' par lequel le législateur annonce vouloir remplacer l'ancien critère matériel" dès lors que "le seul fait, pour une personne physique, d'exercer un mandat de gérant ou d'administrateur n'implique, en soi, aucune orga-

---

* Om redenen van privacy worden de namen van natuurlijke personen vervangen door initialen of fictieve namen. Pour des raisons de protection de la vie privée, les noms des personnes physiques sont remplacés par des initiales ou des noms fictifs.

nisation propre, toute l'organisation [étant] liée à la société”, et qu’“il faut vérifier [si l'administré de la demanderesse] démontre que, du seul fait de sa qualité de gérant, il peut être considéré comme une entreprise, c'est-à-dire qu'il est une organisation en personne physique exerçant une activité professionnelle à titre indépendant”.

Il relève que l'administré de la demanderesse “était gérant d'une [...] société immobilière”, qu'en cette qualité, “sa rémunération paraissait des plus modiques” alors qu’“il est indiqué qu'il tirait l'essentiel de ses ressources en percevant les loyers”, qu’“aucune structure n'était mise en place, aucune pièce comptable ou aucun engagement personnel n'est produit” et que la demanderesse n'établit pas “qu'il y aurait eu [...] une organisation propre mise en place par [son administré] pour exercer une activité professionnelle”.

Par ces énonciations, d'où il suit qu'aux yeux du juge d'appel, l'administré de la demanderesse exerçait son mandat de gérant sans organisation propre, l'arrêt justifie légalement sa décision que l'administré de la demanderesse “n'est pas une entreprise et ne peut dès lors pas être déclaré en faillite”.

Le moyen ne peut être accueilli.

Par ces motifs,

La Cour

Rejette le pourvoi;

Condamne la demanderesse aux dépens.

[...]

Noot

Cassatie over de kwalificatie van vennootschapsbestuurders als onderneming : *the saga continues*

I. Inleiding : feiten en probleemstelling

1. Het geannoteerde arrest van het Hof van Cassatie behandelt de rechtsvraag of en onder welke voorwaarden een natuurlijke persoon die bestuurder is van een vennootschap zelf ook een onderneming is. Centraal staat dus de interpretatie van het formele ondernemingsbegrip voor natuurlijke personen. De zaak betreft een inmiddels gepensioneerde zaakvoerder (bestuurder) van een BVBA, een vastgoedvennootschap. De vrederechter plaatste de zaakvoerder in juli 2019 onder voorlopig bewind voor zijn persoon en zijn goederen. De bewindvoerder (eiseres in cassatie), handelend *qualitate qua*, deed in november 2019 aangifte van faillissement voor zowel de vastgoedvennootschap als de bestuurder zelf bij de ondernemingsrechtbank van Henegouwen. Bij vonnis van 25 november 2019 wees de ondernemingsrechtbank het verzoek tot faillissement van de bestuurder zelf af omdat de bestuurder geen onderneming was. Eiseres steunde de kwalificatie als onderneming van de bestuurder uitsluitend op zijn bestuursactiviteit in de vastgoedvennootschap. Tegen dit vonnis stelde de bewindvoerder hoger beroep in.

Het hof van beroep te Bergen bevestigde echter in een arrest van 14 juli 2020 dat de bestuurder geen onderneming was en verklaarde daarom het beroep ongegrond. De voornaamste reden waarom de bestuurder volgens het hof niet als onderneming kon kwalificeren was omdat er geen sprake was van een eigen organisatie in hoofde van de bestuurder. Het hof van beroep oordeelde met name dat een onderneming eerder gekenmerkt wordt door de manier waarop haar materiële, financiële en menselijke middelen georganiseerd zijn dan door haar activiteit of doel, alsook dat de loutere uitoefening van een bestuursmandaat niet het bestaan van een eigen organisatie impliceert. De hele organisatie van de bestuurder is namelijk volledig verbonden met de betrokken vennootschap. Hiernaast merkte het hof ook op dat de bestuurder slechts een zeer bescheiden inkomen verkreeg (wat voor het grootste deel voortvloeide uit huurinkomsten die hij via de vastgoedvennootschap verkreeg) en dat hij geen structuur had opgezet, er geen boekhoudkundig document was en er geen persoonlijke zekerheidsstelling was voor de verbintenissen van de vennootschap. Ten slotte oordeelde het hof dat eiseres niet kon aantonen dat

de bestuurder een specifieke organisatie zou hebben opgericht voor de uitoefening van zijn beroepsactiviteit. Vervolgens stelde de bewindvoerder tegen dit arrest cassatieberoep in.

Het Hof van Cassatie bevestigt in een arrest van 18 maart 2022 dat een natuurlijke persoon die een zelfstandige beroepsactiviteit uitoefent overeenkomstig artikel I.1, 1° van het Wetboek economisch recht (WER) slechts een onderneming is wanneer hij een organisatie vormt die onder meer bestaat uit een regeling van materiële, financiële en menselijke middelen. In de woorden van het Hof *“Une personne physique n’est une entreprise [...] que lorsqu’elle constitue une organisation consistant en un agencement de moyens matériels, financiers ou humains en vue de l’exercice d’une activité professionnelle à titre indépendant. Il s’ensuit que le gérant ou l’administrateur d’une société qui exerce son mandat en dehors de toute organisation propre n’est pas une entreprise”*.

Hieruit volgt dat een bestuurder van een vennootschap die zijn bestuursmandaat buiten een eigen organisatie uitoefent geen onderneming is. Het Hof van Cassatie oordeelt ook dat door de redenering van de appelrechter, waaruit volgt dat de bestuurder geen onderneming is en daarom niet failliet verklaard kan worden, deze zijn uitspraak naar recht verantwoordt. Bijgevolg aanvaardt het Hof van Cassatie het middel van eiseres niet en verwerpt het het beroep. Het Hof van Cassatie sloot zich daarmee aan bij de conclusie van de advocaat-generaal⁽¹⁾.

2. Deze uitspraak van het Hof van Cassatie is opmerkelijk. Het arrest heeft door de algemene verwoording ervan potentieel ook belangrijke gevolgen buiten het concrete - en nogal specifieke - toepassingsgebied van deze zaak. De uitspraak zal namelijk niet enkel gevolgen hebben voor vennootschapsbestuurders, maar voor elke natuurlijke persoon die zelfstandig een beroepsactiviteit uitoefent en potentieel zelfs voor andere categorieën van ondernemingen zoals

de rechtspersonen. Het Hof voegt op het eerste gezicht namelijk een voorwaarde toe van de vorming van een eigen organisatie opdat een natuurlijke persoon als onderneming kan kwalificeren.

In wat volgt, zal eerst op beknopte wijze worden stilgestaan bij het ondernemingsbegrip uit artikel I.1, 1° WER, om vervolgens het concrete belang van deze uitspraak te duiden.

II. Het formele ondernemingsbegrip nader bekeken

3. De wet van 15 april 2018 houdende hervorming van het ondernemingsrecht⁽²⁾ heeft het nieuwe ondernemingsbegrip uniform ingevoerd door het begrip ‘handelaar’ (en het gehele handelsrecht) op te heffen vanaf de inwerkingtreding op 1 november 2018. Dit ondernemingsbegrip was al van toepassing in het insolventierecht vanaf 1 mei 2018 door de invoering van Boek XX in het WER door de wet van 11 augustus 2017⁽³⁾. De wet van 15 april 2018 veralgemeende het ondernemingsbegrip uit het toenmalige artikel XX.1, § 1 WER en verplaatste het naar het huidige artikel I.1, 1° WER⁽⁴⁾. Dit formeel ondernemingsbegrip verving ook het oude functionele ondernemingsbegrip uit oud artikel I.1, 1° WER dat een onderneming definieerde als *“elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die op duurzame wijze een economisch doel nastreeft, alsmede zijn verenigingen”*. Deze functionele definitie blijft volgens de memorie van toelichting wel nog van toepassing in het mededingingsrecht, het marktpraktijkenrecht en de prijsreglementering⁽⁵⁾. Boek I WER hanteert het functioneel ondernemingsbegrip dan ook nog steeds als aanknopingspunt voor het ondernemingsbegrip voor diverse onderdelen van het WER zoals o.a. Boek VI WER. Voor een aantal maatregelen en verplichtingen worden ook nog steeds aangepaste concepten van een onderneming gehanteerd, zoals een inschrijvingsplichtige onderneming in het kader van Boek III WER. Na de invoering van het nieuwe

1. Concl. Adv. Gen P. de Koster, 2 maart 2022.

2. Wet 15 april 2018 houdende hervorming van het ondernemingsrecht, *BS* 27 april 2018, 36.878.

3. Wet 11 augustus 2017 houdende invoering van het Boek XX “Insolventie van ondernemingen”, in het Wetboek van economisch recht, en houdende invoering van de definities eigen aan Boek XX en van de rechtshandhabingsbepalingen eigen aan Boek XX in het Boek I van het Wetboek van economisch recht, *BS* 11 september 2017, 83.100.

4. J. BAECK en V. VAN EESSEL, “De Wet Hervorming Ondernemingsrecht : het einde van het handelsrecht en de triomf van het ondernemingsrecht”, *RW* 2018-19, (1403) 1405; J. VANANROYE, “Het personeel toepassingsgebied van de insolventieprocedures in Boek XX WER” in M. E. STORME, B. TILLEMANN, J. VANANROYE, M. VANMEENEN en R. HOUBEN (eds.), *Curatoren en vereffenaars : actuele ontwikkelingen V*, Antwerpen, Intersentia, 2020, (29) 29 en 34.

5. MvT bij wetsontwerp houdende hervorming van het ondernemingsrecht, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2828/001, 9.

ondernemingsbegrip is er dus nog steeds geen uniforme invulling voor het hele WER of daarbuiten⁽⁶⁾.

Ook het handelaarsbegrip is nooit ver weg geweest in het Belgische rechtsbestel. Zo voegde artikel 11 van de wet van 20 maart 2022 een nieuw handelaarsbegrip in het oud BW in, in omzetting van Richtlijn (EU) 2019/770. Dit handelaarsbegrip, dat slechts relevant is voor de bepalingen in het oud BW inzake de levering van digitale inhoud en digitale diensten, staat echter los van de discussie die in deze bijdrage aan de orde is⁽⁷⁾. Het samenspel van diverse handelaars- en ondernemingsbegrippen, waarvan de definitie en het toepassingsgebied niet alleen verschillen afhankelijk van de wettekst, maar die regelmatig zelfs op gedifferentieerde wijze moeten worden ingevuld, ook al hebben zij dezelfde formele definitie naar Belgisch recht, zorgt voor een weinig helder juridisch geheel in het economisch recht. Het geannoteerde arrest van het Hof van Cassatie voegt hier omzeggens nog een verdere laag juridische complexiteit aan toe.

4. Het ondernemingsbegrip zoals dit van toepassing was vóór de wet van 15 april 2018 hanteerde een materieel criterium, namelijk 'het nastreven van een economisch doel'. Een dergelijk materieel criterium creëerde volgens de wetgever rechtsonzekerheid, voornamelijk in rechtsdomeinen waar het economisch karakter van de activiteit niet doorslaggevend is. Het nieuwe ondernemingsbegrip hanteert (meer) formele criteria die de rechtszekerheid zouden bevorderen en een grotere reikwijdte hebben dan enkel economische sectoren⁽⁸⁾. De intentie om meer formele begrippen te hanteren kon echter niet helemaal worden doorgetrokken, aangezien zowel de categorie van de natuurlijke personen-ondernemingen als de categorie van de organisaties zonder rechtspersoonlijkheid-ondernemingen (deels) worden afgebakend aan de hand van materiële criteria⁽⁹⁾.

5. Het nieuwe algemene ondernemingsbegrip uit artikel I.1, 1°, lid 1 WER definieert een onderneming als :

“elk van volgende organisaties :

- (a) iedere natuurlijke persoon die zelfstandig een beroepsactiviteit uitoefent;*
- (b) iedere rechtspersoon;*
- (c) iedere andere organisatie zonder rechtspersoonlijkheid”.*

Van dit toepassingsgebied sluit het tweede lid van hetzelfde artikel zekere organisaties en rechtspersonen uit, zoals overheden en publiekrechtelijke rechtspersonen die geen goederen of diensten aanbieden op de markt. Ook voor organisaties zonder rechtspersoonlijkheid geldt dat organisaties die geen winstuitkeringsoogmerk hebben en in de feiten ook geen winstuitkeringen verrichten aan leden of personen met een beslissende invloed binnen de organisatie uitgesloten zijn van het algemeen ondernemingsbegrip.

6. Voor de toepassing van Boek XX WER “Insolventie van ondernemingen” wordt vandaag nog steeds gebruik gemaakt van een definitie die wordt afgeleid van het formele ondernemingsbegrip, maar die beperkter is qua toepassingsgebied. Het toepassingsgebied van Boek XX wordt immers bepaald door het begrip ‘schuldenaar’. Artikel I.22, 8° WER definieert een schuldenaar namelijk als *“een onderneming met uitzondering van iedere publiekrechtelijke persoon”*. Bijgevolg is het toepassingsgebied van Boek XX, dat de regels van het insolventierecht bevat, reeds beperkter dan het formele ondernemingsbegrip⁽¹⁰⁾.

7. In het kader van deze bijdrage is concreet het ondernemingsbegrip voor natuurlijke personen relevant, waardoor uitsluitend deze categorie van ondernemingen in detail besproken wordt. De mogelijke implicaties van het cassatiearrest voor andere categorieën ondernemingen worden ook behandeld.

Specifiek wordt ingegaan op de situatie van bestuurders van vennootschappen en op de vraag of deze bestuurders een onderneming (kunnen) zijn over-

---

6. R. STEENNOT, “Tot ziens handelaar, welkom onderneming : modernisering met belangrijke impact, doch geen vereenvoudiging”, *TPR* 2018, (881) 884; A. AUTENNE en N. THIRION, “La nouvelle définition générale de l’entreprise dans le Code de droit économique : deux pas en avant, trois pas en arrière”, *JT* 2018, (826) 831; E. DIRIX, R. STEENNOT en H. VANHEES, *Ondernemingsrecht in hoofdlijnen*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 7; N. APPERMONT, “Het ondernemingsbewijsrecht in relatie tot het vernieuwde ondernemingsbegrip” in T. VANSWEEVELT, B. WEYTS (eds.), *ALLIC V. Het nieuwe bewijsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2020, 88.

7. Zie hieromtrent A. VAN HOE, “Look Who’s Back : de return van de handelaar”, <https://corporatetfinancelab.org/2022/06/05/look-whos-back-de-return-van-de-handelaar/>.

8. MvT bij wetsontwerp houdende hervorming van het ondernemingsrecht, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2828/001, 9-10.

9. A. VAN HOE en N. APPERMONT, “Iedereen onderneming : wat met vennootschapsbestuurders?”, *TBH* 2019, (494) 498.

10. J. STUYCK, “De begrafenis van de koopman : enkele inleidende beschouwingen over de nieuwe wet tot hervorming van het ondernemingsrecht”, *TBH* 2018, (315) 321; J. VANANROYE, “De onderneming in formele en in functionele zin” in J. VANANROYE en D. VAN GERVEN (eds.), *Leerstukken ondernemingsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2020, (1) 12.

eenkomstig het formele ondernemingsbegrip. Het antwoord op deze vraag is in de praktijk van groot belang, aangezien het onder meer zal bepalen of vennootschapsbestuurders failliet verklaard kunnen worden en dus de hierbij horende voordelen zoals de kwijtschelding en de afbakening van het actief van de faillissementsboedel kunnen genieten⁽¹¹⁾.

III. Criteria voor de natuurlijke persoon-onderneming en de toepassing daarvan op de vennootschapsbestuurder

8. Het ondernemingsbegrip voor natuurlijke personen is volgens artikel I.1, 1°, lid 1, (a) WER 'iedere natuurlijke persoon die zelfstandig een beroepsactiviteit uitoefent'. Uit deze wettelijke definitie kunnen alvast twee voorwaarden of criteria afgeleid worden opdat een natuurlijke persoon kan kwalificeren als onderneming. Deze criteria zijn 'zelfstandigheid' en 'beroepsactiviteit'.

1. Zelfstandigheid

9. Het eerste criterium betreft de zelfstandigheid. Over de invulling van dit begrip heerst soms onduidelijkheid. De memorie van toelichting bij het wetsontwerp voor de invoering van het nieuwe ondernemingsbegrip bepaalt in dit verband dat het begrip 'zelfstandig' het tegenovergestelde is van het begrip 'in dienstverband'⁽¹²⁾. Het gaat dus uitdrukkelijk niet om werknemers die onder gezag van een werkgever werken, alsook niet om ambtenaren⁽¹³⁾. Het begrip zelfstandige wordt elders in het kader van het socialezekerheidsrecht wel gedefinieerd, namelijk in het koninklijk besluit nr. 38 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen⁽¹⁴⁾. Artikel 3, § 1, eerste lid van dit KB definieert een zelfstan-

dige als "ieder natuurlijk persoon, die in België een beroepsbezigheid uitoefent uit hoofde waarvan hij niet door een arbeidsovereenkomst of door een statuut verbonden is". Deze definitie verwijst naar een 'beroepsbezigheid'. Hiermee wordt bedoeld dat er een winstoogmerk moet worden nagestreefd en dat er een gewoontelijke uitoefening van de betrokken activiteit moet zijn⁽¹⁵⁾.

Voor mandatarissen (waaronder bestuurders) van vennootschappen die zich met een exploitatie of verrichting van winstgevend aard bezighouden, geldt er volgens artikel 3, § 1, vierde lid van dit KB ook een weerlegbaar vermoeden dat zij een zelfstandige beroepsactiviteit uitoefenen. Een mogelijke manier om dit vermoeden te weerleggen is bijvoorbeeld door aan te tonen dat het gaat om een kosteloos bestuursmandaat⁽¹⁶⁾. Het feit dat een vennootschapsbestuurder onder het toepassingsgebied van dit KB valt, volstaat op zichzelf niet om een kwalificatie als onderneming te verantwoorden maar het kan wel een indicatie zijn ten voordele van zulke kwalificatie⁽¹⁷⁾. In het Wetboek van vennootschappen en verenigingen (WVV) wordt tegenwoordig ook bevestigd dat bestuurders hun bestuursmandaat op zelfstandige basis uitoefenen⁽¹⁸⁾. Het WVV bepaalt namelijk voor de BV, CV en NV dat bestuurders in deze hoedanigheid niet gebonden kunnen zijn door een arbeidsovereenkomst met de vennootschap die ze besturen⁽¹⁹⁾. Bijgevolg zal de voorwaarde van zelfstandigheid in geval van vennootschapsbestuurders in beginsel vervuld zijn⁽²⁰⁾.

2. Beroepsactiviteit

10. Het tweede criterium is dat de natuurlijke persoon een beroepsactiviteit moet uitoefenen. De uitoefening van een beroepsactiviteit houdt vooreerst in

-
11. Zie ook J.J. DE SMET, "Het faillissement van zaakvoerders en bestuurders na de inwerkingtreding van Boek XX WER : moet er nog (drijf)zand zijn ?", *TIBR* 2019, (80) 84-85; J. VANANROYE, "De onderneming in formele en in functionele zin" in J. VANANROYE en D. VAN GERVEN (eds.), *Leerstukken ondernemingsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2020, (1) 17; N. APPERMONT, "De vennootschapsbestuurder als ondernemingsrechtelijke twistappel. Rechtspraak en beleidsmatige overwegingen", *TBH* 2020, (756) 759-761; Z. PLETINCKX, "Le dirigeant d'entreprise peut-il être déclaré en faillite ? Fin d'une controverse ou début de nouvelles discussions", *JT* 2022, (317) 318.
  12. MvT bij wetsontwerp houdende hervorming van het ondernemingsrecht, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2828/001, 10.
  13. D. DE MAREZ en C. STRAGIER, *Boek XX. Een commentaar bij het nieuwe insolventierecht*, Brugge, die Keure, 2018, 13; M. VANMEENEN en I. VAN DE PLAS, "Het toepassingsgebied van Boek XX WER : hoe meer zielen, hoe meer vreugd ?", *TBH* 2018, (207) 213; G. STRAETMANS, "Het ondernemingsbegrip. Aanknopingsfactor van economisch recht (deel 1)", *NJW* 2020, (234) 238.
  14. KB nr. 38 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen, *BS* 29 juli 1967, 8.071.
  15. A. VAN HOE en N. APPERMONT, "Iedereen onderneming : wat met vennootschapsbestuurders ?", *TBH* 2019, (494) 498; D. DE MAREZ en C. STRAGIER, *Boek XX. Een commentaar bij het nieuwe insolventierecht*, Brugge, die Keure, 2018, 13.
  16. J. VANANROYE en R. VERHEYDEN, "De insolventieprocedures in het nieuwe Boek XX WER" in M.E. STORME (ed.), *Themis 107 - Insolventie- en beslagrecht*, Brugge, die Keure, 2018, (13) 17.
  17. Antwerpen 30 april 2020, AR 2020/EV/10, *TIBR* 2021, 89; P. MOINEAU en F. ERNOTTE, "Les gérants et administrateurs personnes physiques face au nouveau droit de la faillite" (noot onder Orb. Luik 12 december 2018), *JLMB* 2019, (697) 714.
  18. A. VAN HOE en N. APPERMONT, "Iedereen onderneming : wat met vennootschapsbestuurders ?", *TBH* 2019, (494) 499.
  19. Voor de BV : art. 5:70, § 1, lid 2 WVV. Voor de CV : art. 6:58, § 1, lid 2 WVV. Voor de NV : art. 7:85, § 1, lid 3 WVV.
  20. Let wel, dit is niet noodzakelijk het geval voor vaste vertegenwoordigers, zie daarover N. APPERMONT, "Is de vaste vertegenwoordiger een onderneming ?" (noot bij Arrondr. Antwerpen 12 maart 2019), *TRV-RPS* 2019, 871-877.

dat de betreffende activiteit op duurzame wijze wordt verricht, dit wil zeggen met een bepaalde regelmaat⁽²¹⁾. In de memorie van toelichting bepaalt de wetgever namelijk dat “duurzaamheid inherent is aan een beroepsactiviteit”⁽²²⁾. Het is hierbij in principe niet belangrijk of het gaat om een beroepsactiviteit die in hoofdberoep of in bijberoep wordt uitgeoefend⁽²³⁾. Wat gezien de vereiste duurzaamheid wel van belang is, is dat het niet kan gaan om een eenmalige of occasionele activiteit. Als een persoon sporadisch een activiteit uitvoert, is deze geen onderneming⁽²⁴⁾. Het moet in ieder geval gaan om een daadwerkelijk uitgeoefende beroepsactiviteit en er moet ook een bepaalde mate van herhaling in de uitoefening van de activiteit aanwezig zijn⁽²⁵⁾. De memorie van toelichting bepaalt in dit verband ook expliciet dat activiteiten die enkel kaderen in het normale beheer van het persoonlijk vermogen van een natuurlijke persoon niet tot een kwalificatie als onderneming kunnen leiden. Als voorbeeld van zulke activiteiten geeft de wetgever de loutere inschrijving op, verwerving van of aanhouden van aandelen in een vennootschap met rechtspersoonlijkheid⁽²⁶⁾. Elders heeft één van de auteurs van deze bijdrage verwezen naar de inspiratie die in deze kan worden opgedaan in het fiscaal recht, waar het begrip ‘normaal beheer van het privévermogen’ ook regelmatig aan de orde is en moet worden geïnterpreteerd⁽²⁷⁾.

11. Het blijft echter soms onduidelijk of een bepaalde activiteit al dan niet occasioneel is en dus al dan niet een beroepsactiviteit uitmaakt. Dit criterium is nog steeds een voor interpretatie vatbaar materieel criterium, ondanks het doel van de wetgever om voortaan formele criteria te hanteren om de rechtszekerheid

te bevorderen. Er is dus in zekere mate nog steeds rechtsonzekerheid met betrekking tot de invulling van deze vereiste van een beroepsactiviteit. Daarom had de Raad van State naar aanleiding van het wetsontwerp de wetgever in zijn advies verzocht om het begrip ‘beroepsactiviteit’ verder uit te leggen, waarop de wetgever echter niet is ingegaan⁽²⁸⁾. Hierdoor kunnen er nog steeds moeilijkheden blijven bestaan bij de interpretatie van deze begrippen.

12. Het criterium van een beroepsactiviteit veronderstelt naast een bepaalde regelmaat of duurzaamheid eveneens dat de activiteit wordt uitgeoefend met als doel om in het levensonderhoud van de natuurlijke persoon te voorzien. Dit betekent ook wel dat het doel van de activiteit moet zijn om een inkomen te verwerven⁽²⁹⁾. De wetgeving of de parlementaire voorbereidingen vermelden deze vereiste niet expliciet. De memorie van toelichting vermeldt echter wel dat activiteiten in het kader van de deeleconomie waarbij geen inkomen wordt nagestreefd niet zullen kwalificeren als een beroepsactiviteit, waardoor een kwalificatie als onderneming ook onmogelijk is. Hiernaast verwijst de memorie van toelichting ook naar de invulling van het begrip ‘beroep’ uit het voormalige handelsrecht⁽³⁰⁾. Hierdoor kan de link gelegd worden met het winstoogmerk dat vroeger vereist was voor daden van koophandel. Het lijkt dus aannemelijk dat de doelstelling om een inkomen te verwerven ook een voorwaarde is voor de invulling van het criterium beroepsactiviteit, waardoor onbezoldigde activiteiten niet kunnen leiden tot de kwalificatie als beroepsactiviteit en onderneming⁽³¹⁾. De uitoefening van een onbezoldigd bestuursmandaat of een bestuursmandaat waarbij de bestuurders louter

21. D. DE MAREZ en C. STRAGIER, *Boek XX. Een commentaar bij het nieuwe insolventierecht*, Brugge, die Keure, 2018, 15.

22. MvT bij wetsontwerp houdende hervorming van het ondernemingsrecht, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2828/001, 10.

23. A. AUTENNE en N. THIRION, “La nouvelle définition générale de l’entreprise dans le Code de droit économique : deux pas en avant, trois pas en arrière”, *JT* 2018, (826) 827; Z. PLETINCKX, “Réforme du droit de l’insolvabilité : le nouveau livre XX du Code de droit économique”, *JT* 2018, (465) 467; J.J. DE SMET, “Het faillissement van zaakvoerders en bestuurders na de inwerkingtreding van Boek XX WER : moet er nog (drijf)zand zijn?”, *TIBR* 2019, (80) 83.

24. D. BRULOOT, R. STEENNOT en G. VANDENBOSSCHE, “Het faillissement van bestuurders van rechtspersonen en onbeperkt aansprakelijke vennoten : licht aan het einde van de tunnel”, *TIBR* 2021, (19) 21.

25. J.J. DE SMET, “Het faillissement van zaakvoerders en bestuurders na de inwerkingtreding van Boek XX WER : moet er nog (drijf)zand zijn?”, *TIBR* 2019, (80) 83.

26. MvT bij wetsontwerp houdende hervorming van het ondernemingsrecht, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2828/001, 11.

27. A. VAN HOE en N. APPERMONT, “Iedereen onderneming : wat met vennootschapsbestuurders?”, *TBH* 2019, (494) 499-500.

28. J. STUYCK, “De begrafenis van de koopman : enkele inleidende beschouwingen over de nieuwe wet tot hervorming van het ondernemingsrecht”, *TBH* 2018, (315) 320 en 322; R. STEENNOT, “Tot ziens handelaar, welkom onderneming : modernisering met belangrijke impact, doch geen vereenvoudiging”, *TPR* 2018, (881) 883; J. BAECK en V. VAN EESSEL, “De Wet Hervorming Ondernemingsrecht : het einde van het handelsrecht en de triomf van het ondernemingsrecht”, *RW* 2018-19, (1403) 1405-1406.

29. G. STRAETMANS, “Het ondernemingsbegrip. Aanknopingsfactor van economisch recht (deel 1)”, *NJW* 2020, (234) 241; D. BRULOOT, R. STEENNOT en G. VANDENBOSSCHE, “Het faillissement van bestuurders van rechtspersonen en onbeperkt aansprakelijke vennoten : licht aan het einde van de tunnel”, *TIBR* 2021, (19) 21.

30. MvT bij wetsontwerp houdende hervorming van het ondernemingsrecht, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2828/001, 10-11.

31. Orb. Gent (afd. Brugge) 18 januari 2021, *TIBR* 2021, 109; M. VANMEENEN en I. VAN DE PLAS, “Het toepassingsgebied van Boek XX WER : hoe meer zielen, hoe meer vreugd?”, *TBH* 2018, (207) 213; J. BAECK en V. VAN EESSEL, “De Wet Hervorming Ondernemingsrecht : het einde van het handelsrecht en de triomf van het ondernemingsrecht”, *RW* 2018-19, (1403) 1406.

een onkostenvergoeding verkrijgen kan dus geen beroepsactiviteit uitmaken⁽³²⁾. De (gepubliceerde) rechtspraak volgt doorgaans deze visie⁽³³⁾.

Met betrekking tot dit doel om in het levensonderhoud van de betrokken natuurlijke persoon te voorzien is vooral deze bedoeling bij de uitoefening van de activiteit belangrijk. Wanneer een bestuurder omwille van omstandigheden buiten zijn eigen wil namelijk geen vergoeding ontvangt, zou dit een kwalificatie als onderneming niet noodzakelijk in de weg staan. Het feit dat bijvoorbeeld een bestuurder een bepaalde periode geen inkomsten meer verkrijgt door financiële moeilijkheden van de vennootschap, vormt op zichzelf geen beletsel opdat het bestuursmandaat wel met dit oogmerk werd uitgeoefend en dat de bestuurder bijgevolg als onderneming gekwalificeerd kan worden⁽³⁴⁾. Het WVV voorziet in dit verband ook een vermoeden voor bestuurders van een BV, CV en NV dat zij in principe hun bestuursmandaat bezoldigd uitoefenen, behoudens wanneer anders bepaald in de statuten of door de algemene vergadering bij hun benoeming⁽³⁵⁾.

13. In de memorie van toelichting bij het wetsontwerp voor de hervorming van het ondernemingsrecht verwijst de wetgever uitdrukkelijk naar bestuurders van vennootschappen als voorbeeld van de invulling van natuurlijke personen die zelfstandig een beroepsactiviteit uitoefenen⁽³⁶⁾. Dit doet vermoeden dat de wetgever onder meer als bedoeling had om de mogelijkheid te voorzien om vennootschapsbestuurders als onderneming te kwalificeren.

IV. Argumenten om de kwalificatie als onderneming van vennootschapsbestuurders te weigeren

14. Aan de hand van de twee criteria van 'zelfstandigheid' en 'beroepsactiviteit' kwalificeert de meerderheid van de rechtspraak en rechtsleer vennootschapsbestuurders in principe als onderneming, aangezien zij in die gevallen geacht worden te voldoen aan de genoemde voorwaarden uit artikel I.1, 1°, (a) WER⁽³⁷⁾. Een andere strekking binnen de rechtspraak is dat vennootschapsbestuurders zelf niet als onderneming gekwalificeerd kunnen worden overeenkomstig het formeel ondernemingsbegrip van artikel I.1, 1° WER. De rechtspraak die deze kwalificatie weigert, baseert zich doorgaans op één of meer van de volgende drie argumenten : 1) de bestuurder oefent zelf geen eigen economische activiteit uit, 2) bestuurders zijn vrijgesteld van de KBO- en boekhoudverplichtingen, en 3) de bestuurder is op zichzelf geen eigen organisatie.

1. Geen eigen economische activiteit

15. Bepaalde rechtspraak betwist de kwalificatie van een bestuurder als onderneming omdat de bestuurder zelf geen economische activiteit uitoefent en dus zelf geen economisch doel nastreeft. Hierbij wordt ook soms verwezen naar het feit dat een bestuurder zelf geen goederen of diensten aanbiedt op de markt, gezien dit enkel door de vennootschap gebeurt⁽³⁸⁾. Een bijkomend criterium dat zou vereisen dat de bestuurder/natuurlijke persoon een eigen economi-

32. A. VAN HOE en N. APPERMONT, "Iedereen onderneming : wat met vennootschapsbestuurders ?", *TBH* 2019, (494) 500-501.

33. Zie o.m. Brussel 21 december 2018, *TRV-RPS* 2019, 102, noot M. ROELANTS; Antwerpen 11 april 2019, nr. 2019/EV/2, *RABG* 2019, 826; Kh. Luik 11 juni 2018, *JLMB* 2019, 684.

34. Brussel 28 oktober 2019, AR 2019/QR/42, *TBH* 2020, 788; Z. PLETINCKX, "Le dirigeant d'entreprise peut-il être déclaré en faillite ? Fin d'une controverse ou début de nouvelles discussions", *JT* 2022, (317) 318; D. BRULOOT, R. STEENNOT en G. VANDENBOSSCHE, "Het faillissement van bestuurders van rechtspersonen en onbeperkt aansprakelijke vennoten : licht aan het einde van de tunnel", *TIBR* 2021, (19) 25.

35. Voor de BV : art. 5:72 WVV. Voor de CV : art. 6:60 WVV. Voor de NV : art. 7:89 WVV.

36. MvT bij wetsontwerp houdende hervorming van het ondernemingsrecht, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2828/001, 10.

37. Zie voor rechtsleer onder meer : M. VANMEENEN en I. VAN DE PLAS, "Het toepassingsgebied van Boek XX WER : hoe meer zielen, hoe meer vreugd ?", *TBH* 2018, (207) 214; A. VAN HOE en N. APPERMONT, "Iedereen onderneming : wat met vennootschapsbestuurders ?", *TBH* 2019, 494-503; P. MOINEAU en F. ERNOTTE, "Les gérants et administrateurs personnes physiques face au nouveau droit de la faillite" (noot onder Orb. Luik 12 december 2018), *JLMB* 2019, 697-719; G. STRAETMANS en B. PONET, *Actualia ondernemingsrecht : Het nieuwe ondernemingsbegrip en de B2B-wetgeving toegelicht*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 14-17; G. STRAETMANS, "Het ondernemingsbegrip. Aanknopingsfactor van economisch recht (deel 1)", *NJW* 2020, 240-242; J. VANANROYE, "De onderneming in formele en functionele zin" in J. VANANROYE en D. VAN GERVEN (eds.), *Leerstukken ondernemingsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2020, 16-17; D. BRULOOT, R. STEENNOT en G. VANDENBOSSCHE, "Het faillissement van bestuurders van rechtspersonen en onbeperkt aansprakelijke vennoten : licht aan het einde van de tunnel", *TIBR* 2021, 19-32; P. MOINEAU en N. THIRION, "L'entreprise en droit économique belge : je est un autre ?", *JT* 2022, (2) 4.

Zie voor rechtspraak onder meer : Brussel 21 december 2018, *TRV-RPS* 2019, 102, noot M. ROELANTS; Luik 2 april 2019, AR 2018/RG/1340, *TBH* 2019, 578; Arbh. Luik 3 april 2019, *TBH* 2020, 771; Arbh. Antwerpen (afd. Hasselt, 8ste k.) 21 oktober 2019, AR 2019/BH/5, *JTT* 2022, 70; Brussel 28 oktober 2019, AR 2019/QR/42, *TBH* 2020, 788; Antwerpen 28 november 2019, AR 2018/EV/28, *TBH* 2020, 790; Antwerpen 30 april 2020, AR 2020/EV/10, *TIBR* 2021, 89; Arrondrb. Antwerpen 8 oktober 2019, AR 19/20/E, *TBH* 2020, 769; Kh. Luik 11 juni 2018, *JLMB* 2019, 684; Kh. Luik (afd. Luik) 18 juni 2018, 0/18/00043, *TBH* 2019, 581; Kh. Brussel (NL) 16 oktober 2018, *RABG* 2019, 845; Kh. Gent (afd. Dendermonde) 17 oktober 2018, AR O/18/00329, *TIBR* 2020, 83; Orb. Luik (afd. Namen) 6 december 2018, *TBH* 2019, 595; Orb. Luik (afd. Luik) 30 juli 2019, AR O/16/692, *TBH* 2020, 800.

38. Kh. Antwerpen (afd. Turnhout) 26 juni 2018, *TRV-RPS* 2019, 116; Kh. Waals-Brabant 8 oktober 2018, *JLMB* 2019, 687; Orb. Antwerpen (afd. Turnhout) 19 november 2019, AR 0/19/00474, *TIBR* 2021, 18; Orb. Antwerpen (afd. Turnhout) 11 februari 2020, N/20/00015 (O/19/00432), *TBH* 2020, 833; D. GOL en J.-P. LEBEAU, "Le tribunal de l'entreprise - Nouvelles règles en matière de compétences, de composition, de procédure et de preuve", *JT* 2018, (842) 843-844; I. MERTENS, "Kan een bestuurder/zaakvoerder van een onderneming persoonlijk failliet verklaard worden of verzoeken om een gerechtelijke reorganisatie ?", *In Foro* 2020, afl. 1, (4) 4.

sche activiteit moet uitoefenen, lijkt sinds de inwerkingtreding van het nieuw algemeen ondernemingsbegrip overbodig. Het nieuwe ondernemingsbegrip schrijft niet meer voor dat de natuurlijke persoon een economisch doel nastreeft. Dit was bij het oude algemene ondernemingsbegrip wel het geval. Nu volstaat het dat de natuurlijke persoon zelfstandig een beroepsactiviteit uitoefent, ongeacht of hierbij een eigen economisch doel nagestreefd wordt. Uit de memorie van toelichting blijkt tevens dat de wetgever concreet als doel had om dit criterium los te laten omwille van de rechtsonzekerheid die dit met zich meebracht⁽³⁹⁾. Het enige criterium dat in de wet staat, is dit van een zelfstandige beroepsactiviteit. In hoofde van een vennootschapsbestuurder kan deze beroepsactiviteit bestaan uit het verlenen van diensten aan de bestuurde rechtspersoon op grond van diens bestuurdersovereenkomst met deze rechtspersoon.

16. De Raad van State heeft bij het voorontwerp van de nieuwe wet overigens uitdrukkelijk opgemerkt dat het nieuwe ondernemingsbegrip het toepassingsgebied zou uitbreiden tot bestuurders van vennootschappen. Daarom had de Raad de wetgever geadviseerd om het begrip ‘beroepsactiviteit’ te vervangen door ‘economische activiteit’ teneinde de werkingssfeer van het ondernemingsbegrip te beperken⁽⁴⁰⁾. De wetgever heeft dit advies niet opgevolgd, waaruit zou kunnen worden afgeleid dat de wetgever welbewust de mogelijkheid wilde voorzien voor vennootschapsbestuurders om als onderneming te kunnen kwalificeren⁽⁴¹⁾.

2. Vrijstelling van inschrijving in KBO en boekhoudverplichting

17. In het kader van Boek III WER zijn natuurlijke personen waarvan de zelfstandige beroepsactiviteit uit de uitoefening van een of meerdere bestuursman-

daten bestaat, vrijgesteld van de verplichting om zich in te schrijven als onderneming in de Kruispuntbank van Ondernemingen, en moet van hen geen informatie in de KBO worden opgenomen⁽⁴²⁾. Hiernaast zijn deze bestuurders ook vrijgesteld van de verplichtingen omtrent de boekhouding van ondernemingen⁽⁴³⁾. Volgens sommige rechtspraak zouden deze vrijstellingen impliceren dat bestuurders volgens de wetgever niet automatisch als onderneming beschouwd moeten worden. Deze rechtspraak wijst hierbij ook op het grote belang van de inschrijving in de KBO en de boekhouding in het kader van een faillissement⁽⁴⁴⁾. Dit argument lijkt echter niet heel overtuigend, aangezien deze uitzonderingen net een bevestiging lijken te vormen van de mogelijkheid om bestuurders als onderneming te kwalificeren. Indien het onmogelijk zou zijn dat een vennootschapsbestuurder een onderneming kan zijn, zouden deze uitzonderingen namelijk overbodig zijn⁽⁴⁵⁾. De uitzondering bevestigt hier dus de algemene regel. Dit onderbouwt verder het vermoeden dat de wetgever welbewust de mogelijkheid wenste te scheppen om vennootschapsbestuurders als onderneming te kwalificeren.

3. Geen eigen organisatie - arrest Hof van Cassatie 18 maart 2022

3.1. Het organisatiecriterium

18. Een laatste criterium dat bepaalde rechtspraak en rechtsleer vereist, is dat de bestuurder, teneinde gekwalificeerd te kunnen worden als onderneming, als een eigen organisatie beschouwd moet kunnen worden die zich onderscheidt van de bestuurde vennootschap. Doorgaans wordt dan geoordeeld dat vennootschapsbestuurders geen eigen organisatie vormen omdat deze vertegenwoordigers zijn van de vennootschap, waardoor de kwalificatie als onderneming geweigerd wordt⁽⁴⁶⁾.

-
39. MvT bij wetsontwerp houdende hervorming van het ondernemingsrecht, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2828/001, 9-10; A. VAN HOE en N. APPERMONT, “Iedereen onderneming : wat met vennootschapsbestuurders?”, *TBH* 2019, (494) 501; P. MOINEAU en F. ERNOTTE, “Les gérants et administrateurs personnes physiques face au nouveau droit de la faillite” (noot onder Orb. Luik 12 december 2018), *JLMB* 2019, (697) 714.
40. Advies RvS nr. 60.760/2 van 13 februari 2017, *Parl.St.* Kamer 2016-17, nr. 54-2407/001, 285.
41. Arbh. Antwerpen (afd. Hasselt, 8ste k.) 21 oktober 2019, AR 2019/BH/5, *JIT* 2022, 70; Z. PLETINCKX, “Le champ d’application des procédures” in A. DESPONTIN (ed.), *La réforme du droit de l’insolvabilité et ses conséquences (sur les avocats) : une (r)évolution ?*, Brussel, Larcier, 2017, (13) 21.
42. Art. III.49, § 2, 6° en art. III.16, § 1, 1° WER.
43. Art. III.82, § 1, lid 2, 1° WER.
44. Bergen 5 februari 2019, *JLMB* 2019, 678; Orb. Antwerpen (afd. Turnhout) 19 november 2019, AR 0/19/00474, *TIBR* 2021, 18; Orb. Antwerpen (afd. Turnhout) 11 februari 2020, N/20/00015 (O/19/00432), *TBH* 2020, 833; N. APPERMONT, “De vennootschapsbestuurder als ondernemingsrechtelijke twistappel. Rechtspraak en beleidsmatige overwegingen”, *TBH* 2020, (756) 765; D. BRULOOT, R. STEENNOT en G. VANDENBOSSCHE, “Het faillissement van bestuurders van rechtspersonen en onbeperkt aansprakelijke vennoten : licht aan het einde van de tunnel”, *TIBR* 2021, (19) 24.
45. Luik 2 april 2019, AR 2018/RG/1340, *TBH* 2019, 578; Orb. Luik (afd. Luik) 30 juli 2019, AR O/16/692, *TBH* 2020, 800; J. VANANROYE en R. VERHEYDEN, “De insolventieprocedures in het nieuwe Boek XX WER” in M. E. STORME (ed.), *Themis 107 - Insolventie- en beslagrecht*, Brugge, die Keure, 2018, (13) 17; P. MOINEAU en F. ERNOTTE, “Les gérants et administrateurs personnes physiques face au nouveau droit de la faillite” (noot onder Orb. Luik 12 december 2018), *JLMB* 2019, (697) 715; A. VAN HOE en N. APPERMONT, “Iedereen onderneming : wat met vennootschapsbestuurders?”, *TBH* 2019, (494) 502.
46. Bergen 5 februari 2019, *TIBR* 2019, 77, noot J. J. DE SMET; Bergen 27 augustus 2019, *JLMB* 2019, 1459; Orb. Henegouwen (afd. Doornik) 6 november 2018, *JLMB* 2019, 688; Orb. Luik 12 december 2018, *JLMB* 2019, 696; Orb. Henegouwen (afd. Charleroi) 16 december 2019, AR O/19/00616, *TIBR* 2020, 114. Zie tevens I. VEROUGSTRAETE, *Manuel de l’insolvabilité de l’entreprise*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, 39 e.v.

De redenering achter deze bijkomende vereiste is voornamelijk gebaseerd op de aanhef van de definitie van het algemeen ondernemingsbegrip in artikel I.1, 1° WER. De opsomming van de drie grote ondernemingscategorïen wordt namelijk voorafgegaan door de bewoordingen “*onderneming : elk van volgende organisaties*”. Uit deze aanhef van het artikel leidt deze rechtspraak dus een bijkomend vereiste af van een eigen organisatie. Bij deze redenering kunnen echter diverse vraagtekens geplaatst worden. Zo vermelden de parlementaire voorbereidingen nergens de noodzaak van een eigen organisatie voor natuurlijke personen als bijkomende vereiste. Bijgevolg kan alvast niet uit de voorbereidende werken besloten worden dat deze aanhef van het wetsartikel een bijzondere betekenis toekomt. Deze aanhef zou eventueel eerder geïnterpreteerd kunnen worden als een indicatie dat de opgesomde ondernemingscategorïen op zichzelf tevens een organisatie zijn. De tekst van het wetsartikel lijkt namelijk veeleer het begrip ‘organisatie’ als overkoepelende term, als een soort paraplu-begrip, te gebruiken voor de verschillende categorïen ondernemingen. Dit zou betekenen dat een natuurlijke persoon die zelfstandig een beroepsactiviteit uitoefent bijgevolg *ipso facto* een organisatie vormt. Zo is het ook ongetwijfeld de bedoeling van de wetgever om een rechtspersoon *ipso facto* als een ‘organisatie’ aan te merken.

Zoals eerder besproken vereist de voorwaarde van een beroepsactiviteit namelijk een bepaalde duurzaamheid, waardoor de vervulling van de twee wettelijke voorwaarden al een vorm van organisatie inhoudt⁽⁴⁷⁾. Deze redenering dat de aanhef van het ondernemingsbegrip impliceert dat natuurlijke personen die zelfstandig een beroepsactiviteit uitoefenen tevens een organisatie zijn, komt ook in bepaalde rechtspraak aan bod⁽⁴⁸⁾.

19. Met het geannoteerde arrest van 18 maart 2022 heeft het Hof van Cassatie uitdrukkelijk geoordeeld dat het zijn van een eigen organisatie ook vereist is opdat een natuurlijke persoon als onderneming kan kwalificeren. Bijgevolg volgt het Hof hiermee de minderheidsstrekking in de rechtspraak die de vorming van een organisatie als bijkomende autonome vereiste toevoegt aan de voorwaarden van zelfstandigheid

en beroepsactiviteit. Ondanks dat de zaak specifiek ging over een zaakvoerder/bestuurder van een vennootschap, heeft het Hof, door de algemeenheid van zijn bewoordingen, deze vereiste van organisatie verder uitgebreid naar alle natuurlijke personen die zelfstandig een beroepsactiviteit uitoefenen.

3.2. Kritische analyse van de (potentiële) gevolgen van het arrest van 18 maart 2022

20. Wanneer deze vereiste van een eigen organisatie effectief een autonome voorwaarde is opdat een natuurlijke persoon kan kwalificeren als onderneming zullen er wellicht nog meer onduidelijkheden ontstaan dan er reeds waren.

21. Vooreerst rijst de vraag wat er precies met de voorwaarde van het voorhanden zijn van een ‘organisatie’ bedoeld wordt. Hiernaast rijst ook de vraag vanaf wanneer een persoon een organisatie is, als ook wanneer deze organisatie ‘eigen’ is en zich dus onderscheidt van de betrokken vennootschap⁽⁴⁹⁾. De wetgever heeft dit begrip alleszins nergens gedefinieerd, noch besteden de parlementaire voorbereidingen er enige aandacht aan. In de geannoteerde zaak oordeelde het hof van beroep Bergen met betrekking tot het begrip ‘organisatie’ dat een organisatie bestaat uit een regeling van materiële, financiële of menselijke middelen die gericht is op het uitoefenen van een professionele activiteit op zelfstandige basis⁽⁵⁰⁾. Deze formulering nam het Hof van Cassatie over in zijn overwegingen. In een eerder arrest van 27 augustus 2019 oordeelde datzelfde hof van beroep echter dat een bestuurder een onderneming is indien deze een organisatie is, wat het geval zou zijn wanneer de bestuurder zijn activiteit op een gestructureerde en stabiele manier uitoefent⁽⁵¹⁾. Deze visie wordt ook gevolgd in een arrest van het hof van beroep Luik⁽⁵²⁾. Bijgevolg blijkt uit deze rechtspraak dat de uitoefening van een zelfstandige beroepsactiviteit op een gestructureerde en stabiele manier kan volstaan om een eigen organisatie te zijn. Deze invulling van het begrip ‘organisatie’ is gebaseerd op de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie over het ondernemingsbegrip in het kader van Richtlijn 2000/30/EG betreffende de bestrijding van betalings-

47. A. VAN HOE en N. APPERMONT, “Iedereen onderneming : wat met vennootschapsbestuurders ?”, *TBH* 2019, (494) 501-502; P. MOINEAU en F. ERNOTTE, “Les gérants et administrateurs personnes physiques face au nouveau droit de la faillite” (noot onder Orb. Luik 12 december 2018), *JLMB* 2019, (697) 717.

48. Zie onder meer Antwerpen 30 april 2020, AR 2020/EV/10, *TIBR* 2021, 89; Orb. Luik (afd. Namen) 6 december 2018, *TBH* 2019, 595.

49. Z. PLETINCKX, “Le dirigeant d’entreprise peut-il être déclaré en faillite ? Fin d’une controverse ou début de nouvelles discussions”, *JT* 2022, (317) 320.

50. “*Un agencement de moyens matériels, financiers ou humains en vue de l’exercice d’une activité professionnelle à titre indépendant*”.

51. Bergen 27 augustus 2019, *JLMB* 2019, 1459.

52. Luik 17 december 2019, nr. 2019/RG/908, onuitg., aangehaald door P. MOINEAU en N. THIRION, “L’entreprise en droit économique belge : je est un autre ?”, *JT* 2022, (2) 4-5.

achterstand in handelstransacties. In de zaak *Drago Nemec* besloot het Hof van Justitie dat de invulling van het ondernemingsbegrip ook vereiste dat de betrokken persoon handelt als organisatie in het kader van een zelfstandige beroepsmatige activiteit⁽⁵³⁾. Het blijft echter geforceerd om een interpretatie door het Hof van Justitie in de specifieke context van een welbepaalde richtlijn⁽⁵⁴⁾ aan te wenden in een geheel andere juridische context.

Met deze verschillende interpretaties van het begrip ‘organisatie’ rest nog de vraag welke de gepaste interpretatie is. Bij gebreke aan duiding in de wetgeving en de parlementaire voorbereiding is dit geen evidente oefening. In het geannoteerde arrest beslist het Hof van Cassatie dat een zaakvoerder of bestuurder van een vennootschap die zijn bestuursmandaat buiten een eigen organisatie uitoefent geen onderneming is. Het Hof doet hiermee vermoeden dat er een onderscheid gemaakt moet worden tussen iemand die zelf een beroepsactiviteit uitoefent en iemand die een bestuursmandaat uitoefent in een vennootschap die op haar beurt een eigen activiteit heeft. Er blijft echter nog onduidelijkheid over de invulling van de notie ‘eigen’ organisatie, gezien het Hof hier niet verder op ingegaan is. In casu ging de zaak over een gepensioneerde zaakvoerder/bestuurder van een vastgoedvennootschap die slechts een bescheiden vergoeding (voornamelijk uit huurinkomsten) ontving voor deze activiteit. In zijn hoedanigheid van bestuurder had hij geen eigen structuur opgezet alsook geen eigen boekhouding. Gezien de gevolgde interpretatie van het begrip organisatie door het Hof lijkt het niet ongegrond om te oordelen dat de bestuurder niet kon aantonen dat hij een gestructureerde en stabiele organisatie vormde⁽⁵⁵⁾.

Bij een veralgemening van dit criterium blijkt dat de toevoeging van de voorwaarde dat een natuurlijke persoon die zelfstandig een beroepsactiviteit uitvoert ook een eigen organisatie moet vormen o.i. in de praktijk wellicht nieuwe toepassingsmoeilijkheden met zich mee zal brengen. Wat bijvoorbeeld te den-

ken van een zelfstandig ondernemer die - omwille van welke reden dan ook - zijn activiteiten uitvoert via een managementvennootschap? Wat met de vrije beroeper die aangesloten is bij een kantoor dat in alle noodzakelijke middelen voorziet voor de dienstverlening aan dit kantoor, zoals bv. advocaat-stagairs of architect-stagairs⁽⁵⁶⁾? Wat met de handelsagent die op zelfstandige basis opereert, maar qua materiele, financiële of menselijke middelen quasi geheel afhangt van de principaal⁽⁵⁷⁾? Hoewel het ons geenszins de bedoeling leek te zijn van de wetgever om deze categorieën te onttrekken aan het toepassingsgebied van het ondernemingsbegrip, lijkt dit gevolg ons geenszins uitgesloten bij een strikte lezing van het geannoteerde arrest. Het is in dit verband veelzeggend dat de vraag aangaande het hebben van een ‘eigen’ organisatie in de rechtspraak slechts naar boven lijkt te komen wanneer het gaat over bestuurders en - bij ons weten - niet bij enige andere categorie van personen.

22. Doordat deze voorwaarde voornamelijk gesteund wordt op de aanhef van artikel I.1, 1° WER rijst de vraag of deze voorwaarde dan ook toepasselijk is op de andere ondernemingscategorieën uit dit artikel, zoals de rechtspersonen. Indien dezelfde redenering gevolgd wordt voor vennootschappen die uitsluitend als activiteit een bestuursmandaat uitoefenen in andere rechtspersonen, zou dit betekenen dat ook deze rechtspersonen niet als onderneming kunnen kwalificeren door gebrek aan een eigen ‘organisatie’. En dit terwijl de parlementaire voorbereiding rechtspersonen *ipso facto* als ‘organisaties’ lijkt aan te merken omwille van het feit dat hun rechtspersoonlijkheid belangrijke vermogensrechtelijke gevolgen voor derden met zich meebrengt⁽⁵⁸⁾. Deze derdenwerking verantwoordt dan de toepassing van het ondernemings- en insolventierecht op deze juridische entiteiten. Rechtspersonen beschouwt de wetgever dan kennelijk weer als ‘organisaties’ op grond van het formele criterium van hun rechtspersoonlijkheid en de juridische gevolgen die hieraan worden gekoppeld.

-
53. HvJ 15 december 2016, nr. C-256/15, *Drago Nemec/Republiek Slovenië*, ECLI:EU:C:2016:954; N. APPERMONT, “De vennootschapsbestuurder als ondernemingsrechtelijke twistappel. Rechtspraak en beleidsmatige overwegingen”, *TBH* 2020, (756) 762; D. BRULOOT, R. STEENNOT en G. VANDENBOSSCHE, “Het faillissement van bestuurders van rechtspersonen en onbeperkt aansprakelijke vennoten : licht aan het einde van de tunnel”, *TBR* 2021, (19) 23-24.
54. Zijnde Richtlijn nr. 2000/30/EG betreffende de bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties.
55. Z. PLETINCKX, “Le dirigeant d’entreprise peut-il être déclaré en faillite ? Fin d’une controverse ou début de nouvelles discussions”, *JT* 2022, (317) 320.
56. Zie tevens : Z. PLETINCKX, “Le dirigeant d’entreprise peut-il être déclaré en faillite ? Fin d’une controverse ou début de nouvelles discussions”, *JT* 2022, (317) 320; J. VANANROYE, “Cass. 18 maart 2022 : natuurlijke persoon met zelfstandige beroepsactiviteit is slechts onderneming indien hij ‘een eigen organisatie vormt’”, <https://corporatefinancelab.org/2022/03/23/cass-18-maart-2022-natuurlijke-persoon-met-zelfstandige-beroepsactiviteit-is-slechts-onderneming-indien-hij-een-eigen-organisatie-vormt/>.
57. N. OUCHINSKY, “L’insolvabilité des dirigeants d’entreprise”, *Revue belge de la comptabilité, 60e Anniversaire* 2019, (103) 117; A. VAN HOE en N. APPERMONT, “Iedereen onderneming : wat met vennootschapsbestuurders?”, *TBH* 2019, (494) 501.
58. MvT bij wetsontwerp houdende hervorming van het ondernemingsrecht, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2828/001, 11; MvT bij wetsontwerp houdende invoeging van het Boek XX “insolventie van ondernemingen”, in het Wetboek van economisch recht, en houdende invoeging van de definities eigen aan boek XX, en van de rechtshandhavingbepalingen eigen aan boek XX, en boek I van het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2016-17, nr. 54-2704/001, 29 : “een rechtspersoon is een organisatie met een afgescheiden vermogen”.

23. Tot slot spreekt de wetgever in het kader van de derde categorie ondernemingen dan weer van 'iedere andere organisatie zonder rechtspersoonlijkheid' met een winstuitkeringsoogmerk. De term 'andere' doet uitschijnen dat de wetgever eerstgenoemde twee categorieën inderdaad *ipso facto* als 'organisaties' beschouwt: de natuurlijke personen-ondernemingen omwille van hun zelfstandige beroepsactiviteit en de rechtspersonen omwille van hun rechtspersoonlijkheid. Voor de organisaties zonder rechtspersoonlijkheid verantwoordt dan weer hun 'for profit'-karakter dat zij aan het ondernemingsrecht worden onderworpen, evenals het feit dat zij ook drager kunnen zijn van rechten en plichten⁵⁹.

Wanneer we dus in de parlementaire voorbereidingen een inhoudelijke verwijzing terugvinden naar het organisatiebegrip, slaat dit dus op het gegeven dat een entiteit kan optreden in het rechtsverkeer, in aanraking komt met derden en daartoe drager is van eigen rechten en plichten. Het spreekt voor zich dat deze criteria óók steeds aanwezig zijn bij natuurlijke personen.

24. Meer algemeen rijst verder de vraag of een dergelijke interpretatie de bedoeling van de wetgever was bij de conceptie van het nieuwe ondernemingsbegrip. Gezien de memorie van toelichting onder meer een ruimere invulling als doel van het nieuwe ondernemingsbegrip aangeeft zodat alle actoren die economisch actief zijn worden gedekt⁶⁰, lijkt dit twijfelachtig. Ook de invoeging van een bijkomend en onvoorspelbaar materieel criterium om de hoedanigheid van onderneming vast te stellen, lijkt niet in lijn met de intentie van de wetgever. Zoals reeds aangehaald heeft de wetgever in de voorbereidende werken expliciet verwezen naar vennootschapsbestuurders als voorbeeld van natuurlijke personen die zelfstandig een beroepsactiviteit uitoefenen. Hieruit kan worden afgeleid dat de wetgever deze categorie van personen ook wilde betrekken in het toepassingsgebied van het nieuwe ondernemingsbegrip. De toevoeging van een vereiste van een eigen organisatie zal echter de kwalificatie als onderneming voor bestuurders aanzienlijk bemoeilijken.

25. Let wel, met het voorgaande wordt geen uitspraak gedaan over de *opportunititeit* van het kwalificeren van natuurlijke personen-bestuurders als onderneming. Dit is o.i. een politieke keuze. De belangrijkste beleidsmatige vraag die schuilgaat achter dit debat is of het waarnemen van een mandaat als bestuurder een ondernemingsactiviteit is op zich, die losstaat van het 'bedrijfsrisico' dat door de vennootschap wordt gelopen en die dus een eigen risico met zich meebrengt wat verantwoordt dat deze activiteit wordt omkleed met het kussen van het insolventierechtelijke tweedekansenbeleid, al dan niet rekening houdende met persoonlijke borgstellingen die de bestuurder zou hebben gesteld ten voordele van de vennootschap⁶¹. Diverse vragen rijzen, zoals de vraag naar de risico's die de (vaak quasi-automatische) kwijtschelding en de regel tot afbakening van het actief van de boedel uit artikel XX.110, § 3, tweede lid kunnen hebben op de *governance* van de bestuurde vennootschap. Daarnaast is er ook het potentieel pervers effect dat bv. (onbezoldigde) bestuurders van non-profits minder snel als 'onderneming' zullen worden aangemerkt bij gebreke aan een 'beroepsactiviteit', zodat zij niet het 'voordeel' van het faillissement genieten, maar 'slechts' een beroep zullen kunnen doen op de collectieve schuldenregeling⁶². Andere auteurs zien daarentegen minder beleidsmatige bezwaren in de toekenning van de hoedanigheid van onderneming aan bestuurders⁶³ en wijzen o.a. op de mogelijkheden om op te komen tegen een gevraagde kwijtschelding als wijze om misbruiken te voorkomen.

V. Toepassing : het vonnis van de arrondissementsrechtbank Antwerpen van 14 juni 2022

26. De rechtsleer maakte al melding van twee rechterlijke uitspraken van de ondernemingsrechtbank Waals-Brabant van 11 april 2022 en van de ondernemingsrechtbank Luik (afd. Namen) van 14 april 2022. Beide uitspraken dateren dus van na het arrest van het Hof van Cassatie van 18 maart 2022⁶⁴. Interessant is dat de rechtbank in beide gevallen van oordeel was dat de bestuurders inderdaad voldeden aan alle

59. MvT bij wetsontwerp houdende invoeging van het Boek XX "Insolventie van ondernemingen", in het Wetboek van economisch recht, en houdende invoeging van de definities eigen aan boek XX, en van de rechtshandhabingsbepalingen eigen aan boek XX, en boek I van het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2016-17, nr. 54-2704/001, 29.

60. MvT bij wetsontwerp houdende hervorming van het ondernemingsrecht, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2828/001, 6.

61. N. APPERMONT, "De vennootschapsbestuurder als ondernemingsrechtelijke twistappel. Rechtspraak en beleidsmatige overwegingen", *TBH* 2020, (756) 760.

62. *Ibid.*

63. Z. PLETINCKX, "Le dirigeant d'entreprise peut-il être déclaré en faillite ? Fin d'une controverse ou début de nouvelles discussions", *JT* 2022, (317) 321-322.

64. Orb. Waals-Brabant 11 april 2022, AR O/22/00092, onuitg.; Orb. Luik (afd. Namen) 14 april 2022, AR O/22/00117, onuitg., zoals weergegeven in Z. PLETINCKX, "Le dirigeant d'entreprise peut-il être déclaré en faillite ? Fin d'une controverse ou début de nouvelles discussions", *JT* 2022, (317) 322.

voorwaarden om als onderneming te kwalificeren, aangezien zij werden geacht te beschikken over een eigen ‘organisatie’.

27. In een recenter vonnis van 14 juni 2022 komt ook de arrondissementsrechtbank Antwerpen tot een gelijkaardig besluit⁶⁵. Deze zaak betrof een bevoegdheidsgeschil. De eiser had in casu zijn handelszaak overgedragen aan de eerste verweerder, die optrad namens een vennootschap in oprichting, heden de tweede verweerder. De afspraak was dat een leasingcontract voor camerabewaking tevens zou worden overgenomen, mits akkoord van de leasingmaatschappij. Dit akkoord werd echter niet bekomen, daar de leasingmaatschappij volgens de eiser verklaarde dat de verwerende partijen de leasing niet wensten over te nemen en bijhorende facturen niet wensten te betalen. De verwijzende ondernemingsrechtbank stelde zijn bevoegdheid ambtshalve in vraag, in het licht van het cassatiearrest van 18 maart 2022.

Na te hebben vastgesteld dat de bestuurder in kwestie inderdaad een zelfstandige beroepsactiviteit uitoefent, verwerpt de arrondissementsrechtbank het standpunt van de eerste verweerder dat hij in het licht van het cassatiearrest niet als onderneming kan worden beschouwd. De arrondissementsrechtbank oordeelt dat door het gebruik van het begrip ‘organisatie’ in de aanhef van artikel I.1, 1° WER een zelfstandige *ipso facto* als een organisatie moet worden beschouwd, aangezien het telkens gaat om een deelnemer aan het rechtsverkeer met eigen rechten en plichten zoals natuurlijke personen en rechtspersonen. Verder oordeelt de arrondissementsrechtbank dat “[d]e overweging dat wat de natuurlijk persoon betreft het moet gaan om een geheel van materiële, financiële of menselijke middelen, [te begrijpen is] als een explicitering of een handvat om op basis van de feitelijke elementen te kunnen oordelen over het al dan niet aanwezig zijn van het begrip beroepsactiviteit. Het is geen extra voorwaarde, toegevoegd aan de wettelijke voorwaarden”. In casu oefende de eerste verweerder diens mandaat op duurzame en stabiele wijze uit, zodat er volgens de arrondissementsrechtbank sprake was van een beroepsactiviteit.

28. De uitspraak van de arrondissementsrechtbank, samen gelezen met de uitspraken van de ondernemingsrechtbanken Waals-Brabant en Luik (afd. Namen), illustreert duidelijk dat het arrest van 18 maart 2022 geen einde maakt aan de controverse in de rechtspraak en rechtsleer over de vraag of

vennootschapsbestuurders desgevallend als ondernemingen moeten worden beschouwd. Afhankelijk van de lezing die men geeft aan het geannoteerde arrest, rijst de vraag of het Hof van Cassatie een voorwaarde heeft toegevoegd aan de wet. O.i. lijkt dit wel het geval, nu het Hof vereist dat er sprake is van een ‘organisatie die bestaat uit een geheel van materiële, financiële en menselijke middelen met het oog op de zelfstandige uitoefening van een beroepswerkzaamheid’. Het Hof lijkt daarmee te oordelen dat er van een zelfstandige beroepsactiviteit maar sprake kan zijn indien er ook een organisatie voorhanden is, eerder dan dat de organisatie automatisch wordt bewezen door het voorhanden zijn van een zelfstandige beroepsactiviteit. Wat daar ook van zij, het oordeel van de arrondissementsrechtbank strookt o.i. met de tekst van de wet alsook met de intenties van de wetgever.

VI. Op naar een aanpassing van de wet ?

29. Binnen het insolventierecht is momenteel een wetshervorming lopende voor de omzetting van de Europese Richtlijn 2019/1023 betreffende herstructurering en insolventie in het Belgische recht. Volgens PLETINCKX is er inmiddels een (op het ogenblik van schrijven ongepubliceerd) voorontwerp van wetgeving ingediend dat werd opgesteld door een groep experts. Dit voorontwerp zou een nieuw artikel XX.1/1 WER bevatten dat uitdrukkelijk bestuurders van vennootschappen uitsluit van het toepassingsgebied van Boek XX “Insolventie van ondernemingen” van het WER. Hiernaast benadrukt dit voorontwerp de noodzaak om het ondernemingsbegrip verder te verduidelijken om de huidige rechtsonzekerheid te beëindigen, alsook om het toepassingsgebied van de richtlijn te bepalen. Volgens de opstellers van het voorontwerp volstaat de zelfstandige uitoefening van een bestuursmandaat als bezoldigde beroepsactiviteit op zichzelf niet om als onderneming te kwalificeren voor wat betreft de toepassing van Boek XX WER. Dit voorontwerp sluit in die zin aan bij de uitspraak van het Hof van Cassatie waarin het ondernemingsbegrip voor natuurlijke personen restrictief geïnterpreteerd wordt, minstens voor wat betreft de toepassing van het insolventierecht⁶⁶. Of dit wetsontwerp ook daadwerkelijk zal worden omgezet in de wettekst zelf, zal de toekomst moeten uitwijzen.

30. De vraag rijst echter of dit wetgevend initiatief zal volstaan om de onduidelijkheid die werd gecreëerd door het arrest van 18 maart 2022 op te lossen. Indien

65. Arrondrb. Antwerpen 14 juni 2022, AR 22/22/E, zie deze editie p. 508.

66. Z. PLETINCKX, “Le dirigeant d’entreprise peut-il être déclaré en faillite ? Fin d’une controverse ou début de nouvelles discussions”, *JT* 2022, (317) 322.

dit ontwerp wordt aangenomen, leidt dit weliswaar tot meer duidelijkheid voor wat betreft de interpretatie van het ondernemingsbegrip in het kader van Boek XX WER, maar brengt dit geen soelaas voor andere situaties waar de kwalificatie als onderneming in de zin van artikel I.1, 1° WER relevant is. Hier kan worden gedacht aan de bevoegdheid van de ondernemingsrechtbank op grond van artikel 573 Ger.W. en het ondernemingsbewijsrecht op grond van artikel 8.11 BW.

kwalificatie van bestuurders als ondernemingen in de zin van art. I.1, 1°, lijkt de weg die het geannoteerde arrest bewandelt niet gepast, noch effectief teneinde een einde te maken aan de heersende controverse. Een wetgevend ingrijpen dringt zich op.

Niels Appermont⁽⁶⁷⁾ en Isabelle Vanvallegem⁽⁶⁸⁾

VII. Besluit

31. In het geannoteerde arrest oordeelt het Hof van Cassatie dat een natuurlijk persoon slechts kan worden gekwalificeerd als een onderneming in de zin van artikel I.1, 1°, (a) WER wanneer hij een organisatie vormt die bestaat uit een geheel van materiële, financiële of menselijke middelen met het oog op de zelfstandige uitoefening van een beroepsactiviteit, zodat de vennootschapsbestuurder die zijn functie uitoefent buiten een eigen organisatie geen onderneming is in de zin van dit wetsartikel. Deze uitspraak van het Hof valt te situeren in de (langlopende) discussie in de rechtspraak en rechtsleer over de vraag of vennootschapsbestuurders kunnen kwalificeren als een onderneming.

Het arrest kan echter omwille van meerdere redenen worden bekritiseerd. Zo voegt het arrest omzeggens een voorwaarde toe aan de wet die de wet niet stelt. Indien het arrest echter zodanig wordt geïnterpreteerd dat de voorwaarde van een (eigen) organisatie niets toevoegt aan het wettelijke criterium van de beroepsactiviteit, rijst daarentegen de vraag wat de toegevoegde waarde is van de overwegingen die het Hof van Cassatie hieraan wijdt.

Daarnaast schept het arrest in de praktijk meer onduidelijkheid dan er reeds was, gelet op de brede draagwijdte van de overwegingen van het Hof. Het arrest bemoeilijkt het kwalificatievraagstuk voor natuurlijke personen-ondernemingen niet enkel voor natuurlijke personen die een bestuursmandaat opnemen in een rechtspersoon, maar potentieel voor alle natuurlijke personen-ondernemingen en omzeggens zelfs voor andere categorieën van ondernemingen, zoals rechtspersonen. Bovendien strookt het arrest niet met de intenties van de wetgever.

Hoewel er vanuit beleidsmatig oogpunt vraagtekens kunnen worden geplaatst bij de (al te gemakkelijke)

---

67. Hoofddocent CORE, UHasselt, Law, Tax & Business Unit.

68. Assistent Economisch Recht, CORE UHasselt, Law, Tax & Business Unit.